

فصل ۲

علوم پایه

۱ در حالت کلی، دو نسبت a به b و c به d مساوی‌اند، هرگاه برای یک عدد مانند k داشته باشیم:

$$c = kd \quad a = kb \quad \text{یا} \quad \frac{a}{b} = \frac{c}{d} = k$$

۲ اگر a و b مقادیر متناظر دو کمیت باشند که با هم رابطه معکوس دارند، مقدار ثابت است و اگر c و d دو مقدار متناظر دیگر از همین کمیت باشند، داریم: $k = a \times b$

$$a = \frac{k}{b} \quad \text{و} \quad c = \frac{k}{d} \quad \text{یا} \quad k = a \times b = c \times d$$

۳ خواص عملیات:

در عبارت‌های زیر، فرض بر آن است که مخرج‌ها مخالف صفر هستند.

$\frac{a}{b} = \frac{ca}{cb} \quad (c \neq 0)$	$c \times \frac{a}{b} = \frac{ca}{b}$	$\frac{a}{b} = a \times \frac{1}{b}$
$\frac{a+b}{c} = \frac{a}{c} + \frac{b}{c}$	$-\frac{a}{b} = \frac{-a}{b} = \frac{a}{-b}$	
$\frac{a}{\frac{b}{c}} = \frac{ad}{bc}$	$\frac{a}{b} \times \frac{c}{d} = \frac{ac}{bd}$	

تساوی $a \times d = b \times c$ معادل است با $\frac{a}{b} = \frac{c}{d}$

درصد و کاربردهای آن

۱ معادله درصد: رابطه بین مقدار اولیه، درصدی از مقدار اولیه و مقدار نهایی را نشان می‌دهد.

$$b = x \times a$$

مقدار نهایی

مقدار اولیه

درصد به صورت عدد
اعشاری / کسری

۲ درصد تغییر: برای هر کمیتی مقدار

$$\text{نسبت تغییر} = \frac{\text{میزان تفاوت در مقدار}}{\text{مقدار اولیه}} \times 100$$

را درصد تغییر آن کمیت می‌نامند.

درصد تغییر می‌تواند منفی هم باشد که به معنای کاهش است.

واحدهای اندازه‌گیری انگلیسی

۱ واحدهای اندازه‌گیری طول

۱ میلی‌متر $= ۲/۵۴$ سانتی‌متر $(cm) = ۲۵/۴$ اینچ (in)

۱ اینچ $(in) = ۱۲$ فوت (ft)

۱ سانتی‌متر $\equiv ۹۰$ اینچ $(in) = ۳۶$ فوت $(ft) = ۳$ یارد (yd)

۱ متر $= ۱۶۰.۹/۳۴۴$ اینچ $(in) = ۶۳۳۶$ فوت $(ft) = ۵۲۸۰$ مایل خشکی (m)

۱ متر $\equiv ۶۰۸۰$ فوت $\equiv ۱۸۵۳$ متر $(m) = ۱$ مایل دریایی $(nautical mile)$

۱ مایل خشکی $\equiv ۱/۱۵$ مایل دریایی $(nautical mile)$

ضریب تبدیل (با تقریب کمتر از $۰/۰۱$)	به	برای تبدیل از
$۱/۶۱$	کیلومتر	مایل
$۲/۵۴$	سانتی‌متر	اینچ
$۰/۳۱$	متر	فوت
$۰/۹۱$	متر	یارد
$۰/۶۲$	مایل	کیلومتر
$۰/۳۹$	اینچ	سانتی‌متر
$۳/۲۸$	فوت	متر
$۱/۰۹$	یارد	متر

۲ واحدهای اندازه‌گیری جرم

۱ گرم $(g) = ۰/۰۳۵$ اونس (OZ)

۱ گرم $(g) \equiv ۲۸$ اونس (OZ)

۱ کیلوگرم $(kg) \equiv ۳۵/۲۷$ اونس (OZ)

۱ پوند $(lb) = ۱۶$ اونس $(OZ) \equiv ۴۵۰$ گرم (g)

۱ کیلوگرم $\equiv ۰/۴۵$ پوند (lb)

۱ پوند $(lb) \equiv ۲۲۰۰$ تن (T)

۳ واحدهای اندازه‌گیری حجم

۱ میلی‌لیتر $= ۵$ قاشق چایخوری (tsp)

۱ میلی‌لیتر $= ۱۵$ قاشق سوپ‌خوری $(tbsp)$

۱ میلی‌لیتر $= ۲۴۰$ فنجان (C)

۴ جدول تبدیل دما

فرمول	به	از
$c = k - 273 / 15$	سانتی گراد (سلسیوس)	کلوین
$k = C + 273 / 15$	کلوین	سانتی گراد (سلسیوس)
$(K \times 1 / \lambda) - 459 / 67$	فارنهایت	کلوین
$F = (f \times 459 / 67) - 1 / \lambda$	کلوین	فارنهایت
$F = (1 / \lambda \times C) + 32$	فارنهایت	سانتی گراد (سلسیوس)

۱ قوانین مربوط به توان رسانی

$(ab)^n = a^n \cdot b^n$	$\frac{a^n}{a^m} = a^{n-m}$	$a^0 = 1 \quad (a \neq 0)$ $a^1 = a$
$a^n \cdot a^m = a^{n+m}$	$\frac{1}{a^n} = a^{-n}$	$\left(\frac{a}{b}\right)^n = \frac{a^n}{b^n}$

۲ اتحادهای جبری

$$(a+b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$$

اتحاد مربع دو جمله‌ای

$$(a+b)(a-b) = a^2 - b^2$$

اتحاد مزدوج

$$(x+a)(x+b) = x^2 + (a+b)x + ab$$

اتحاد جمله مشترک

۳ معادله درجه دوم

$$ax^2 + bx + c = 0$$

$$\Delta = b^2 - 4ac$$

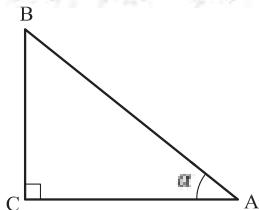
$$\begin{cases} \Delta > 0 \Rightarrow x_1, x_2 = \frac{-b \pm \sqrt{\Delta}}{2a} \\ \Delta = 0 \Rightarrow x_1, x_2 = \frac{-b}{2a} \\ \Delta < 0 \Rightarrow \text{معادله ریشه ندارد} \end{cases}$$

مثلثات

۱ یکی از حالات تشابه دو مثلث، تساوی زاویه‌های آن دو مثلث می‌باشد.

۲ رابطه فیثاغورس: در مثلث قائم‌الزاویه ABC داریم:

$$(AB)^t = (AC)^t + (BC)^t$$

۳ نسبت‌های مثلثاتی یک زاویه تند:

در مثلث قائم‌الزاویه ABC زاویه تند α را در نظر بگیرید. بنا به تعریف داریم:

$$\tan \alpha = \frac{\alpha}{\text{طول ضلع روبروی زاویه}} = \frac{BC}{AC}$$

$$\sin \alpha = \frac{\text{طول ضلع روبروی زاویه}}{\text{وتر}} = \frac{BC}{AB}$$

$$\cos \alpha = \frac{\text{طول ضلع مجاور زاویه}}{\text{وتر}} = \frac{AC}{AB}$$

۴ جدول نسبت‌های مثلثاتی زاویه‌های 0° و 30° و 45° و 60° و 90° :

α زاویه نسبت مثلثاتی	0°	30°	45°	60°	90°
$\sin \alpha$	۰	$\frac{1}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	۱
$\cos \alpha$	۱	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{1}{2}$	۰
$\tan \alpha$	۰	$\frac{1}{\sqrt{3}} = \frac{\sqrt{3}}{3}$	۱	$\sqrt{3}$	∞
$\cot \alpha$	∞	$\sqrt{3}$	۱	$\frac{\sqrt{3}}{3}$	۰

۵ روابط بین نسبت‌های مثلثاتی:

$$\tan \alpha = \frac{\sin \alpha}{\cos \alpha} \quad \text{ب}$$

$$\sin^2 \alpha + \cos^2 \alpha = 1 \quad \text{الف}$$

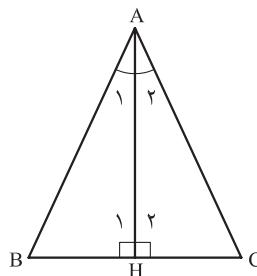
۶ محیط و مساحت دایره:

$$S = \pi r^2 \quad \text{شعاع) } S = \pi r^2 \quad \text{مساحت دایره}$$

$$P = 2\pi r \quad \text{شعاع) } P = 2\pi r \quad \text{محیط دایره}$$

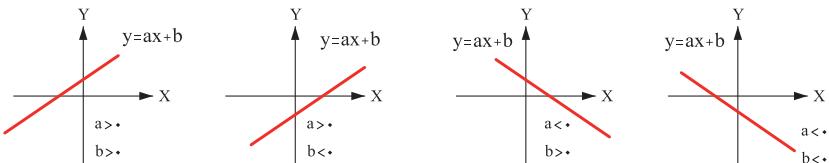
۷ در مثلث متساوی‌الساقین ABC داریم:

$$\left\{ \begin{array}{l} A_1 = A_2 \\ H_1 = H_2 = 90^\circ \\ BH = HC \end{array} \right. \Rightarrow \left\{ \begin{array}{l} \text{نیمساز زویه } AH \text{ است} \\ \text{بر } BC \text{ عمود است} \\ \text{منصف ضلع } AH \text{ است} \end{array} \right. \Rightarrow \left\{ \begin{array}{l} \text{عمود منصف } BC \text{ است} \\ \text{منصف ضلع } BC \text{ است} \end{array} \right.$$

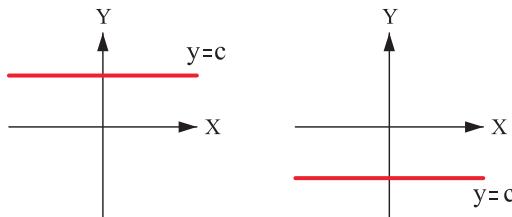

نمودار تابع خاص

۱ نمودار تابع خطی:

۲ نمودار تابع ثابت:

کاربرد	فرمول (معادله، رابطه)	کاربرد	فرمول (معادله، رابطه)
نیروی وزن	$g = \frac{w}{m} \rightarrow w = mg$	بازه زمانی	$\Delta t = t_f - t_i$
بیشینه نیروی اصطکاک ایستایی	$f_{s(max)} = \mu_s N$	جابجایی	$\Delta x = x_f - x_i$
نیروی اصطکاک جنبشی	$f_k = \mu_k N$	سرعت متوسط	$\bar{v} = \frac{x_f - x_i}{t_f - t_i} = \frac{\Delta x}{\Delta t}$
شدت جریان الکتریکی متوسط	$I = \frac{\Delta q}{\Delta t}$	رابطه مکان زمان حرفت یکنواخت	$x = vt + x_.$
قانون اهم	$R = \frac{V}{I}$	شتاب متوسط	$\bar{a} = \frac{\Delta v}{\Delta t}$
مقاومت رساناهای فلزی در دمای ثابت	$R = \frac{\rho L}{A}$	شتاب لحظه‌ای حرفت با شتاب ثابت	$a = \bar{a} = \frac{\Delta v}{\Delta t}$
انرژی الکتریکی مصرفی	$U = I^r R t$	رابطه سرعت زمان حرفت با شتاب ثابت	$v = v_0 + at$
توان مصرفی	$P = I^r R$ و $P = \frac{U}{t}$ $P = VI$ و $P = \frac{V^r}{R}$	سرعت متوسط در حرفت با شتاب ثابت	$\bar{v} = \frac{v_f + v_i}{2}$
جریان مقاومت‌های متواالی (سری)	$I_1 = I_2 = I_3 = I_{eq}$	رابطه مستقل از زمان در حرفت با شتاب ثابت	$v_f^r - v_i^r = 2a(x - x_.)$
ولتاژ مقاومت‌های متواالی (سری)	$V_1 + V_2 + V_3 = V_{eq}$	رابطه جابجایی در حرفت با شتاب ثابت	$\Delta x = x_f - x_i = \frac{1}{2}at^r + v_0 t$
مقاومت معادل مقاومت‌های متواالی (سری)	$R_1 + R_2 + R_3 = R_{eq}$	قانون دوم نیوتن	$\bar{a} = \frac{\bar{F}}{m}$

کاربرد	فرمول (معادله، رابطه)
حریان مقاومت‌های موازی	$I_1 + I_\tau + I_r = I_{eq}$
ولتاژ مقاومت‌های موازی	$V_1 = V_\tau = V_r = V_{eq}$
مقاومت معادل مقاومت‌های موازی	$\frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_\tau} + \frac{1}{R_r} = \frac{1}{R_{eq}}$
فتار و ارتباط آن با نیروی عمودی و سطح تماس	$F = \frac{F^*}{A}$
اختلاف فشار دو نقطه شاره ساکن	$P_\tau - P_1 = +\rho g \Delta h$
فشار یک نقطه شاره ساکن	$p = \rho g \Delta h + p_{base}$
اصل پاسکال	$P_\tau = P_1 \Rightarrow \frac{F_\tau}{A_1} = \frac{F_1}{A_\tau}$
چگالی	$\rho = \frac{m}{v}$
چگالی نسبی	$d = \frac{\rho_\tau}{\rho_1}$
رابطه دما در مقیاس سلسیوس و مقیاس فارنهایت	$F = \frac{9}{5}\theta + 32$
رابطه دما در مقیاس سلسیوس و مقیاس کلوین	$T = \theta + 273$
رابطه دما در مقیاس فارنهایت و مقیاس کلوین	$T = (F + 459) \div 1.8$
مقدار گرمایی داه شده به یک جسم	$Q = mC(\theta_\tau - \theta_1) = mC\Delta\theta$
تعادل گرمایی	$Q_1 + Q_\tau + Q_r + \dots = 0$
گرمای منتقل شده از طریق رسانش	$Q = \frac{KA\tau(T_\tau - T_1)}{L} = \frac{KA\Delta T}{L}$
انبساط خطی	$I_\tau - I_1 = \alpha I_\tau \Delta \theta$ $I_\tau = I_1 (1 + \alpha \Delta \theta)$
انبساط سطحی	$A_\tau - A_1 = 2\alpha A_1 \Delta \theta$ $A_\tau = A_1 (1 + 2\alpha \Delta \theta)$
انبساط حجمی	$V_\tau - V_1 = 4\alpha V_1 \Delta \theta$ $V_\tau = V_1 (1 + 4\alpha \Delta \theta)$

جدول تناوبی عنصر ها

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	H	He	Li	B	C	N	O	F	Ne	Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar	Kr
1	Hydrogen	Helium	Lithium	Boron	Carbon	Nitrogen	Oxygen	Fluorine	Neon	Sodium	Magnesium	Aluminum	Silicon	Phosphorus	Sulfur	Chlorine	Argon	Krypton
2	He	Li	B	C	N	O	F	Ne	Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar	Kr	
3	Li	B	C	N	O	F	Ne	Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar	Kr		
4	B	C	N	O	F	Ne	Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar	Kr			
5	C	N	O	F	Ne	Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar	Kr				
6	N	O	F	Ne	Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar	Kr					
7	O	F	Ne	Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar	Kr						
8	F	Ne	Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar	Kr							
9	Ne	Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar	Kr								
10	Na	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar	Kr									
11	Mg	Al	Si	P	S	Cl	Ar	Kr										
12	Al	Si	P	S	Cl	Ar	Kr											
13	Si	P	S	Cl	Ar	Kr												
14	P	S	Cl	Ar	Kr													
15	S	Cl	Ar	Kr														
16	Cl	Ar	Kr															
17	Ar	Kr																
18	Kr																	

جدول تناوبی عنصر ها

ثابت تفکیک اسیدها (K_a) و بازها (K_b)

توجه: در شرایط یکسان (دما و غلظت) هر چه ثابت تفکیک اسید یا بازی بزرگتر باشد، آن اسید یا باز قوی تر است.

ثابت تفکیک (K_a)	فرمول شیمیایی	نام اسید	ثابت تفکیک (K_a)	فرمول شیمیایی	نام اسید
6.9×10^{-3}	H_3PO_4	فسفریک اسید	اسید قوی	HClO_4	پرکلریک اسید
1.3×10^{-3}	$\text{CH}_3\text{ClCO}_2\text{H}$	کلرو استیک اسید	اسید قوی	H_2SO_4	سولفوریک اسید
7.4×10^{-4}	$\text{C}_6\text{H}_8\text{O}_7$	سیتریک اسید	اسید قوی	HI	هیدروکلریک اسید
6.3×10^{-4}	HF	هیدروفلوئوریک اسید	اسید قوی	HCl	هیدروکلریک اسید
5.6×10^{-5}	HNO_3	نیترو اسید	اسید قوی	HNO_3	نیتریک اسید
6.2×10^{-5}	$\text{C}_6\text{H}_5\text{CO}_2\text{H}$	بنزوئیک اسید	2.2×10^{-5}	$\text{CCl}_3\text{CO}_2\text{H}$	تری کلرواستیک اسید
1.7×10^{-5}	$\text{CH}_3\text{CO}_2\text{H}$	استیک اسید	1.8×10^{-5}	H_2CrO_4	کرومیک اسید
4.5×10^{-7}	H_3CO_3	کربنیک اسید	1.7×10^{-7}	HIO_3	یدیک اسید
8.9×10^{-8}	H_2S	هیدروسولفوریک اسید	5.6×10^{-9}	$\text{C}_2\text{H}_3\text{O}_2$	اگزالیک اسید
4×10^{-8}	HClO	هیپوکلریک اسید	5×10^{-9}	H_3PO_3	فسفو اسید
5.4×10^{-10}	H_3BO_3	بوریک اسید	4.5×10^{-10}	$\text{CHCl}_3\text{CO}_2\text{H}$	دی کلرواستیک اسید
			1.4×10^{-10}	H_2SO_3	سولفورو اسید

ثابت تفکیک (K_b)	فرمول شیمیایی	نام باز	ثابت تفکیک (K_b)	فرمول شیمیایی	نام باز
4×10^{-4}	$\text{C}_4\text{H}_9\text{NH}_2$	بوتیل آمین	باز قوی	KOH	پتاسیم هیدروکسید
6.3×10^{-5}	$(\text{CH}_3)_2\text{N}$	تری متیل آمین	باز قوی	NaOH	سدیم هیدروکسید
1.8×10^{-5}	NH_3	آمونیاک	باز قوی	$\text{Ba}(\text{OH})_2$	باریم هیدروکسید
1.7×10^{-6}	$\text{C}_5\text{H}_5\text{N}$	پیریدین	باز قوی	$\text{Ca}(\text{OH})_2$	کلسیم هیدروکسید
7.4×10^{-10}	$\text{C}_6\text{H}_5\text{NH}_2$	آنبلین	5.4×10^{-10}	$(\text{CH}_3)_2\text{NH}$	دی متیل آمین
			4.5×10^{-10}	$\text{C}_2\text{H}_5\text{NH}_2$	اتیل آمین

نمونه‌ها	نام کلوبید	حالت فیزیکی	نوع کلوبید	فاز پخش‌کننده	فاز پخش‌شونده
-	-	-	-	گاز	گاز
کف صابون	کف	مایع	گاز در مایع	مایع	
سنگ‌پا، یونالیت	کف جامد	جامد	گاز در جامد	جامد	
مه، افسانه‌ها (اسپری‌ها)	آبروسول مایع	گاز	مایع در گاز	گاز	مایع
شیر، کره، مایونز	امولسیون	مایع	مایع در مایع	مایع	
ژله، ژل موی سر	ژل	جامد	مایع در جامد	جامد	
دود، غبار	آبروسول جامد	گاز	جامد در گاز	گاز	جامد
رنگ‌های روغنی، چسب مایع	سول	مایع	جامد در مایع	مایع	
سرامیک، شیشه، رنگی، یاقوت، لعل، فیروزه	سول جامد	جامد	جامد در جامد	جامد	

۱-۲- تعیین هزینه حمل توشه مسافر

به منظور تعیین میزان هزینه حمل برای توشه مسافر برای سفر با اتوبوس‌های پایانه‌های مسافربری بین‌شهری، از رابطه زیر استفاده می‌شود.

$$\text{هزینه حمل} = (\text{نرخ پایه بلیت}) \times (X) \times \left(\frac{۲/۵}{۱۰}\right)$$

که در آن:

هزینه حمل = هزینه که مسافر برای توشه مازاد خود (بیش از ۲۰ کیلوگرم) بایستی بپردازد؛

X = میزان بار مازاد بر حسب کیلوگرم، حداکثر میزان بار مازاد ۲۰ کیلوگرم است.

۲-۲- نحوه محاسبه حد مجاز بلند کردن بار

محاسبه حد مجاز حمل دستی بار

برآورده کننده	
تاریخ	

شرکت	
شغل	

۳- با توجه به تعداد دفعات بلند کردن بار در هر دقیقه و نیز مدت زمانی که در طول روز صرف بلند کردن بار می شود (برحسب ساعت) عدد مورد نظر را از جدول انتخاب کنید.

نکته: برای بلند کردن بار به میزان کمتر از یک بار در ۵ دقیقه مقدار عدد ۱ را در نظر بگیرید.

چند ساعت در روز		تعداد دفعات بلند کردن بار دقیقه
۱ ساعت یا بیشتر	۲ ساعت یا کمتر	
۰/۸۵	۰/۹۵	۱/۰
۰/۷۵	۰/۹	۰/۹۵
۰/۶۵	۰/۸۵	۰/۹
۰/۴۵	۰/۷	۰/۸۵
۰/۲۵	۰/۵	۰/۷۵
۰/۱۵	۰/۳۵	۰/۶
۰/۰	۰/۲	۰/۳

۴- اگر فرد بیش از ۴۵ درجه در هنگام بلند کردن بار بچرخد مقدار ۰/۸۵ را انتخاب کنید.
 ۰/۸۵
 ۱/۰

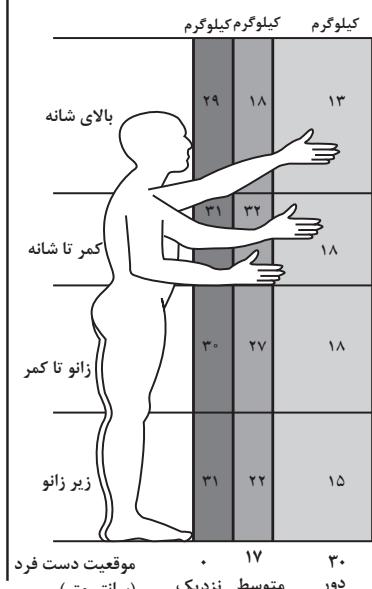
۵- اعداد انتخاب شده در گام‌های ۲ تا ۴ را در فرمول زیر جایگذاری کنید.

$$\text{حد مجاز بلند کردن بار} = \frac{\text{گام } ۴}{\text{گام } ۳} \times \frac{\text{گام } ۳}{\text{گام } ۲}$$

۶- آیا وزن بار بلند شده کمتر از محدوده مجاز است؟ (با گام ا مقایسه شود)

بله: خطروی وجود ندارد

خیر: خطروی وجود دارد

اگر شغلی مستلزم بلند کردن بارهای با وزن‌های مختلف و / یا از مکان‌های متفاوت باشد، مراحل ۱ تا ۵ را مطابق تکات زیر انجام دهید.

۱ بررسی بدترین دو حالت بلند کردن - بیشترین وزن باری که توسط فرد بلند می شود و بلند

کردن بار در بدترین وضعیت بدنی

۲ بررسی متداول‌ترین روش انجام بلند کردن بار که معمولاً آجرا می شود. در گام ۳، از فرکانس و مدت زمان تمام بارها جهت بلند کردن در یک روز عادی کاری استفاده کنید.

توجه